

Sari Sarkomaa kok ym.

Kirjallinen kysymys Suomen sitoutumisesta HPV:n aiheuttamien syöpien, kondyloomien ja papilloomien hävittämiseen rokottamalla EU:n ja WHO:n tavoitteiden mukaisesti

Eduskunnan puhemiehelle

Ihmisen papilloomaviruksen eli HPV:n yhteiskunnallinen sekä inhimillinen tautitaakka on merkittävä. HPV aiheuttaa naisilla ja miehillä useita eri syöpiä sekä kondyloomia ja papilloomia. Pahimmillaan HPV:n aiheuttamat syövät uhkaavat elämää, ja lisäksi muut HPV:n aiheuttamat taudit aiheuttavat usein pitkäaikaista terveys- ja hyvinvointihaittaa, joka koskettaa erityisesti nuoria. HPV:n aiheuttavat taudit kuormittavat terveydenhuoltoa, vaikuttavat lisääntymis- ja seksuaaliterveyteen sekä aiheuttavat työ- ja opintopoissaoloja.

HPV:n aiheuttamia syöpiä todetaan vuosittain Suomessa yli 300. Yleisimpiä HPV:n aiheuttamia syöpiä ovat kohdunkaulan ja suunielun syövät. Niiden ilmaantuvuus kasvaa yleensä 40 ikävuoden jälkeen. Yleisimmän HPV:n aiheuttaman syövän, kohdunkaulan syövän, ilmaantuvuus on kuitenkin noussut hälyttävästi viime vuosina 30—39-vuotiailla, hedelmällisessä iässä olevilla. Syöpärekisterin tuoreimpien tilastojen mukaan nuorilla naisilla todettiin kohdunkaulan syöpiä eniten sitten 1950-luvun eli ennen 1960-luvun alussa aloitettua seulontaohjelmaa. Kondyloomien vuoksi terveydenhuoltoon hakeutuu Suomessa vuosittain lähes 12 000 henkilöä, joista puolet on iältään 20—30-vuotiaita nuoria aikuisia. Asiantuntijoiden ja terveydenhuollon ammattilaisten mukaan HPV:n aiheuttamat taudit näkyvät vastaanotolla päivittäin. Terveydenhuollon kantokyvyn näkökulmasta kaikki vältettävissä oleva terveydenhuollon kuormitus tulisi ehkäistä.

Tutkimustiedon mukaan HPV:lla on useita haitallisia vaikutuksia yksilön elämään. Syöpähoidot voivat aiheuttaa pitkäaikaisia tai pysyviä haittoja. Sairastettu syöpä ja hedelmällisessä iässä saadut syöpähoidot lisäävät lapsettomuuden ja ennenaikaisen synnytyksen riskiä. Alle 35-vuotiaana syövän sairastaneilla on sisaruksiinsa nähden suurempi riski sairastua mielialaongelmiin ja muistisairauteen. Kondyloomat vaikuttavat merkittävästi seksuaaliterveyteen, minäkuvaan sekä elämänlaatuun. Kondyloomien aiheuttama häpeä, ahdistus ja uusiutuneiden ja pitkittyneiden tapausten hoito kuormittavat potilaita sekä terveydenhuoltoa. Matalan syntyvyyden näkökulmasta on erityisen tärkeää ehkäistä lisääntymis- ja seksuaaliterveyteen vaikuttavat sairaudet.

HPV:n aiheuttamat terveydenhuollon suorat kustannukset ovat huomattavat. Vuonna 2019 julkaistun asiantuntijaryhmän loppuraportin mukaan HPV-liitännäisten pään ja kaulan syöpien diagnostiikka-, hoito- ja hoidon seurantakustannusten arvioitiin olevan vuosittain noin 20,8 miljoonaa euroa, peräaukkosyövän 0,9 miljoonaa euroa ja penissyövän 0,7 miljoonaa euroa. HPV-liitännäiset naisten gynekologiset syövät aiheuttavat lisäksi 23,6 miljoonaa euroa hoitokustan-

Kirjallinen kysymys KK 84/2024 vp

nuksia ja 24,9 miljoonaa euroa seulontakustannuksia. Näistä syöivistä ja niiden hoitokustannuksista osa on HPV:n aiheuttamaa. Terveystenhuollon rekisterien perusteella kondyloomien terveydenhuollolle aiheuttamat kustannukset ovat vuosittain noin 2,6 miljoonaa euroa. Nykyisellä kustannustasolla HPV:n aiheuttamat terveydenhuollon suorat kustannukset ovat vielä merkittävästi suuremmat.

Suomessa tyttöjen HPV-rokotushjelma aloitettiin vuonna 2013 ja poikien rokotushjelma 2020. Suomessa nuorten HPV-rokotuskattavuus on edelleen muita Pohjoismaita matalampi, ja kattavuudessa on suuria alueellisia eroja. Rokottamalla tytöt ja pojat voidaan kuitenkin riittävän korkean rokotuskattavuuden muodostaman laumasuojan myötä hävittää HPV:n aiheuttamat taudit kokonaan.

Euroopan unionin vuonna 2021 julkaiseman syöväntorjuntasuunnitelman yksi kärkihankkeista on HPV:n aiheuttamien syöpien eliminointi EU:n jäsenmaista vuoteen 2030 mennessä nostamalla tyttöjen rokotuskattavuus yli 90 %:iin ja nostamalla poikien rokotuskattavuutta merkittävästi. Maailman terveysjärjestö WHO:n tavoitteena on hävittää rokottamalla HPV:n aiheuttama kohdunkaulan syöpä sekä kondyloomat.

Jäsenvaltiolla on vastuu HPV-eliminaatiotavoitteen saavuttamisessa. Euroopan komission tammikuussa 2024 julkaiseman raportin mukaan vuonna 2021 EU-maissa käytettiin ennaltaehkäisyyn vain noin 5 % kaikista terveydenhuoltomenoista. Euroopan komission tuore suositus kannustaa jäsenvaltiota lisätoimiin rokotteilla ehkäistävien syöpien hävittämiseksi. Komission suosituksen mukaisesti HPV-eliminaatiotavoite tulee sisällyttää myös tulevaan kansalliseen syöpästrategiaan, jonka valmistelu on käynnistymässä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Mahdollisuus terveeseen elämään ja hyvinvointiin kuuluu kaikille. HPV:n aiheuttamien elämää uhkaavien syöpien sekä seksuaaliterveyteen ja nuorten hyvinvointiin kielteisesti vaikuttavien kondyloomien hävittäminen rokottamalla on kansanterveydellisesti, taloudellisesti ja inhimillisesti perusteltua. Suomen tulee sitoutua Euroopan unionin ja WHO:n tavoitteisiin hävittää HPV:n aiheuttamat syövät, kondyloomat ja papilloomat.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten sosiaali- ja terveysministeriö aikoo edistää Suomen sitoutumista EU:n ja WHO:n tavoitteisiin HPV:n aiheuttamien syöpien, kondyloomien ja papilloomien hävittämiseksi rokottamalla?

Kirjallinen kysymys KK 84/2024 vp

Helsingissä 8.3.2024

Sari Sarkomaa kok
Eeva-Johanna Eloranta sd
Pia Kauma kok
Heikki Autto kok
Aleksi Jäntti kok
Mari-Leena Talvitie kok
Pekka Toveri kok
Sofia Vikman kok
Aki Lindén sd
Merja Kyllönen vas
Mikko Ollikainen r
Vesa Kallio kesk
Eeva Kalli kesk